

ARHITEKTONSKI FAKULTET U ZAGREBU

1. ORGANIZACIONI RAZVOJ DO OSNIVANJA SAMOSTALNOG FAKULTETA. Diobom Tehničkog fakulteta u prvoj fazi na četiri samostalna fakulteta Arhitektonski odjel je ušao pod istim nazivom u sklop Arhitektonsko-građevinsko-geodetskog fakulteta. Novi Fakultet bio je donekle rasterećen opsežne i kompleksne problematike bivšeg Tehničkog fakulteta, te se u njegovu okviru radilo na poboljšanju organizacije i strukture nastave, pa su formirane zajedničke katedre i zavodi i provedena nova grupacija predmeta. Provedena je i nova organizacija administrativne i tehničke službe, što je bilo tim lakše, jer je AGG fakultet bio smješten u sklopu zgrada u Kačićevoj ul. 26, u kojem su se spomenuti odjeli već i prije nalazili. U toj fazi razvoja bila je provedena djelomična koncentracija predavanja iz istih predmeta za sva tri odsjeka, iako su se u nekim istovrsnim predmetima već i u to vrijeme vršile stanovite diferencijacije u obliku odvojenih predavanja.

Nakon konačnog iseljenja Veterinarskog fakulteta iz zgrada na Savskoj cesti, dio prostorija dobio je Građevinski odjel, a time je općenita situacija Arhitektonskog odjela bila olakšana. Kroz to vrijeme nastavljen je rad na reorganizaciji i moderniziranju nastave, te je proširena praksa za studente i intenziviran studij uvođenjem određenog režima polaganja ispita.

Međutim, sve veći priliv studenata na studij arhitekture (kao i drugih odjela tehničke nastave), kompleksnost problema koji su bili povezani s održavanjem i razvojem nastave, te potreba konstantnog moderniziranja arhitektonske nastave bili su, uz neke druge faktore, uzrokom da se g. 1962. nastava arhitekture osamostali pretvaranjem Arhitektonskog odjela u samostalan Arhitektonski fakultet.

2. ORGANIZACIJA NASTAVE. Prvi napori na novom Fakultetu bili su usredotočeni na usavršavanje i stabilizaciju organizacije studija. U tu svrhu poduzete su brojne mjere kako na području prostornog i materijalnog osiguranja potrebnog minimuma za provedbu nastave, tako i na području usavršavanja oblika teoretske i praktične nastave.

Svrshodnija podjela prostorija u zgradi Fakulteta nakon iseljenja Strojarsko-brodograđevnog fakulteta g. 1968. omogućila je da se do neke mjere sanira potreba prostora za studentske crtaonice, tako da svaki student posjeduje svoj crtaći stol, što je za studij arhitekture neophodan uvjet. Međutim, prostori za kabinete i laboratorije nisu dostatni.

Osamostaljeni Fakultet izvršio je velike napore za konsolidaciju studija, skraćivanje vremena studija i podizanje njegove kvalitete. Izrađen je novi statut u kojem su, pored ostaloga, fiksirani modaliteti i re-

žim nastave. Na podlozi osnovnog nastavnog plana i programa određeni su uvjeti studiranja sa svim elementima provedbe takvog studija i režimom polaganja ispita.

Dosadašnja praksa je pokazala da je relativno strog režim studija s polaganjem ispita zaista normalizirao studij i njegovo trajanje sveo na normalnu mjeru. Pri tom je potrebno naglasiti da važeći režim studija zahtijeva od studenta skrajnje zalaganje i naporan rad uz pretpostavku prirodene sklonosti i nadarenosti za studij arhitekture.

Zbog potonjeg razloga i radi objektivnog provjeravanja sposobnosti za studij arhitekture, na Fakultetu je uveden kvalifikacioni ispit koji se provodi već mnogo godina i koji je pokazao da spomenuta provjera sposobnosti odgovara potrebama Fakulteta. To proizlazi iz činjenice da u toku studija gotovo nema otpada studenata i da gotovo svi studenti mogu studij pratiti na zadovoljavajući način. Time je Fakultet riješio jedno važno društveno pitanje, tj. eliminirao je velike gubitke godina u toku studija.

S obzirom na broj studenata postignuta je odgovarajuća ravnoteža, jer broj kandidata koji zadovoljava na kvalifikacionom ispitu predstavlja uglavnom onaj kvantum koji se još može prostorno smjestiti i obuhvatiti u radu s postojećim nastavnim kadrom. No u novije vrijeme osjeća se objektivna potreba za povećanjem mlađeg nastavnog kadra.

Radi unapređivanja i modernizacije studija uveden je pored normalnog curricula od osam semestara i jedan semestar prakse, što je pokazalo vidne rezultate u podizanju kvalitete studija. Nakon apsolviranih devet semestara i položenih pojedinačnih ispita kandidat pristupa komisijskom diplomskom ispitu koji se sastoji od pismenog dijela (opsežnog projekta s tehničkom i konstruktorsko-statičkom razradbom) i usmene obrane.

Daljnji rad na usavršavanju nastave provodi se uvođenjem najnovijih tekovina u nastavne programe pojedinih predmeta, povezivanjem u radu srodnih predmeta u okviru katedara i uvođenjem terenske nastave. Terenska nastava provodi se za studente druge, treće i četvrte godine studija pod grupnim vodstvom nastavnika u pojedinim regijama Hrvatske. Ta je nastava dala vrlo vrijedne rezultate, što je uočeno kako kod nastavnika tako i kod studenata.

Veliki napori učinjeni su na Fakultetu u pogledu socijalne brige za studente (organizirana doručkovaonica, uređene higijenske crtaone itd.) te za radnike i službenike Fakulteta (sredstvima Fakulteta sređena su sva najteža stambena i socijalna pitanja), a vrše se i daljnji napori u tom pravcu. Fakultet daje svake godine određena sredstva kao pomoć pri organizaciji apsolventskog studijskog putovanja, koje se također vrši pod nadzorom nastavnika.

Velik dio rada na usavršavanju studija nastavnici su posvetili definiranju osnovnog lika stručnjaka koji završava studij na Arhitektonskom fakultetu. Uzete su u obzir činjenice o suštinski jedinstvenoj radnoj i kreativnoj metodici na području arhitektonske djelatnosti, ali i pojedine specifičnosti koje život donosi. Kao rezultat tih analiza, studij arhitekture je organiziran u biti kao jedinstven studij u kojem svi slušači upisuju gotovo sva zajednička predavanja, dok se u doziranju vje-

žba i praktičnih radova vrše određena usmjeravanja. Na taj način vrše se u drugoj polovici studija usmjeravanja na projektantski ili konstruktorski smjer, a projektantski smjer se u zadnjoj godini studija dijeli u čisti projektantski i urbanistički smjer. Na taj je način omogućeno da se u relativno kratkom vremenu studija pedagoški pruži tumačenja sa širega područja.

Osnovna organizacija Fakulteta obuhvaća grupacije predmeta u nastavno-naučne i pedagoško-radne jedinice katedara, zavoda, laboratorija i kabineta.

Na Arhitektonskom fakultetu ima osam zavoda, i to:

1. *Zavod za građevne konstrukcije* (predstojnik prof. inž. Zvonimir Vrkljan) osnovan je g. 1937. a razvio se iz zbirke građevnih materijala i konstrukcija, koju je zbirku nastavno osoblje sabiralo, izrađivalo i upotpunjavalo već od osnutka Fakulteta 1919. U Zavodu se teoretski i eksperimentalno obrađuju problemi na polju građevnih konstrukcija, Zavod radi na polju standardizacije i tipizacije, te surađuje s privredom i različitim ustanovama. Zavod se sastoji od zbirke, radionice modela, priručne biblioteke i zbirke nacрта.

2. *Zavod za povijest i teoriju arhitekture* (prof. arh. Andrija M. Horović) osnovan je g. 1964. sa zadatkom da razvije i unaprijedi specifičnu znanstvenu i stručnu djelatnost na području kulturnog i kvalitetnog tretmana povijesne arhitekture na tlu Hrvatske. Preko ovog Zavoda je Fakultet povezan s republičkim i svim regionalnim zavodima za zaštitu spomenika kulture i umjetnosti. Zavod preuzima zadatke na području konzerviranja i restauriranja povijesne arhitekture i projektiranja u povijesnim ambijentima, povezujući tako svoj rad i s praksom.

3. *Zavod za projektiranje društvenih građevina* (predstojnik u. z. izv. prof. arh. Neven Segvić) osnovan je potkraj 1953. Namjenska djelatnost Zavoda vršena je prema statutu koji je važio do g. 1964, kad je reorganizirana cijela projektantska praksa nastavnog osoblja Fakulteta na način kako se ona danas provodi, u integraciji sa Zavodom za arhitektonsku dokumentaciju. Nakon te integracije koncentrirana je sva potrebna vanjska tehnička i stručna suradnja kod izvedbenih elaborata unutar fakultetskih katedara, gdje se izvode gotovi elaborati širokih lokova društvenih građevina na višem suvremenom standardu.

4. *Zavod za stambenu arhitekturu* (prof. arh. Drago Galić). Ovaj je zavod, pod naslovom »Zavod za elemente projektiranja«, osnovan g. 1953. Pored stalnog rada za potrebe nastave, koji se sastoji u izradi predložaka za predavanja, podloga za vježbe, dijapozitiva, izbora literature za studente itd., Zavod surađuje i s privredom.

5. *Zavod za urbanizam* (izv. prof. arh. Dragan Boltar). Ovaj je zavod, zajedno s Katedrom za urbanizam, osnovan g. 1938. Rad Zavoda u cjelini ili pojedinih njegovih članova sastoji se u tome da se redovito uzimaju u obradu takvi problemi kojima tek predstoji neposredna aktualnost rješavanja u domeni urbanizma kod nas. Na taj način se studentskom obradom pojedine »teme« utvrđuje i odgovarajuća specifična

metodologija cjelokupne obrade problema, što je i karakteristika znanstveno-istraživačkog rada na tom području. Prema tome, Zavod djeluje inicijativno u domeni našeg urbanizma u cjelini, a i ažurno u odgoju urbanističkog kadra na Fakultetu. Pri tom sve svoje aktivnosti održava samofinanciranjem.

6. *Zavod za izvodenje gradnja* (prof. inž. Stanko B a k r a ĉ) postoji neformalno već od osnutka Tehničke visoke škole 1919. Međutim, formalno je uspostavljen tek g. 1954. Zavod surađuje s građevinskom operativom u nizu poslova s određenom namjerom da poboljša znanstveno-istraživački, ekonomski i organizacioni nivo pri rješavanju i izradi pojedinih zadataka.

7. *Zavod za arhitektonsku investicionu dokumentaciju* (izv. prof. arh. Ivan G o g o l j a). Fakultetski savjet i Fakultetsko vijeće Arhitektonskog fakulteta donijeli su na svojoj zajedničkoj sjednici 27. IV 1963. odluku da se u svrhu suradnje s privredom osnuje zavod kao samostalna organizaciona jedinica sa samostalnim financiranjem i upravljanjem.

Zadatak je Zavoda: rješavanje arhitektonskih, urbanističkih i građevno-tehničkih problema u okviru investicione dokumentacije, prvenstveno za važne kompleksne i prototipske objekte te objekte svakodnevne prakse radi proučavanja i primjene naučnih metoda u cilju unapređenja struke i investicione izgradnje. Dalja svrha Zavoda je omogućiti stručnom nastavnom osoblju stalni kontakt s arhitektonskom praksom i praktičnom primjenom teorijskog razvoja struke, a Fakultetu ostvariti mogućnost nabavke stručne i znanstvene literature te dijela osnovnih sredstava.

Budući da su tadašnji propisi i posebna tumačenja saveznih organa omogućavali takvu djelatnost fakultetima samo uz jednake uvjete kao i drugim projektnim organizacijama, to i Zavod registrira svoju djelatnost kod Okružnog privrednog suda u Zagrebu i oficijelno počinje s radom u travnju 1964.

Za izvršenje svojih zadataka Zavod se prvenstveno koristi stručnim nastavnim osobljem Arhitektonskog fakulteta, a po mogućnosti i studentima, kako bi oni već u toku studija mogli sudjelovati u praktičnom izradivanju arhitektonskih projekata i upoznali se već prije završetka studija sa svojim budućim djelokrugom rada.

Već 1965. godine izrađuje se u Zavodu investiciona dokumentacija za desetak budućih objekata, od kojih se neki mogu smatrati većim zadacima, kao Novo groblje u N. Sadu, Muzej u Zadru, Muzej u Splitu i Dom zdravlja u Labinu. U 1966. i 1967. godini nastavlja se rad na projektima započetim ranije, primaju se novi zadaci većinom na vlastitu želju investitora da mu dokumentaciju izrađuje sada već afirmirani Zavod najvišeg stručnog učilišta za tu vrstu djelatnosti. Uz manje zadatke pojavljuju se i važni i veliki zadaci, projektiranje kojih se mora protegnuti na duži vremenski period i od kojih neki zahtijevaju pionirski rad i na samom tehnološkom programiranju zadatka, pa i na izradbi samog projekta. To su: urbanističko i arhitektonsko rješenje područja

Tkalčićeve ulice u Zagrebu, rekonstrukcija i proširenje tekstilnih kombinata u Zagrebu i Zaboku, nova Nacionalna Sveučilišna biblioteka u Zagrebu i Dom Radio-televizije u Zagrebu.

Može se reći da su danas u radu Zavoda angažirani gotovo svi arhitekti i konstruktori koji sačinjavaju nastavno osoblje Arhitektonskog fakulteta.

8. *Zavod za tehničku mehaniku* (inž. Josip Jelovac). Tek nedavno osnovan, nalazi se u stadiju organizacije.

3. ZNANSTVENI RAD. Na Arhitektonskom fakultetu razvijen je vrlo intenzivan znanstveni rad. Sadržaj rada na znanstvenoj obradi arhitektonske problematike u mnogom se razlikuje od rada u nizu drugih znanstvenih područja. Arhitektonska djelatnost predstavlja sintezu racionalnog i kreativnog, analitičkog i imaginativnog, znanstvenog i umjetničkog. Ukupna znanstvena djelatnost obuhvaćena radom na Fakultetu grupirana je prema konvergenciji glavnih skupina predmeta povezanih u katedrama.

U okviru *Katedre za opće predmete* proučavaju se osnovni i specijalni problemi primijenjene matematike i nacrtne geometrije, napose na području analize funkcija, numeričkih procesa, geometrijskih tijela, te sfernih ploha i krivulja.

Unutar djelatnosti *Katedre za teoriju i povijest arhitekture i umjetnosti* proučavaju se opći i specijalni problemi teorije arhitekture te opći i specijalni problemi povijesnog razvoja arhitekture. Težište je položeno na proučavanje razvoja arhitekture na tlu Hrvatske. Radom je obuhvaćena i djelatnost na projektiranju u povijesnim ambijentima.

U okviru djelatnosti *Katedre za građevne konstrukcije* rješavaju se teoretski i praktični problemi s područja analize specifičnih arhitektonskih konstruktivnih sistema, a radi se i na izučavanju konstruktivnih i normativnih problema koji imaju bitno značenje za razvoj spomenute specijalne djelatnosti.

Unutar djelatnosti *Katedre za izvođenje gradnja* radi se na analizi općih i specifičnih problema vezanih uz proračunavanje i izvođenje građevinskih konstrukcija, te na organizaciji izgradnje počev od proučavanja osnovnih geoloških uslova fundiranja pa do statičkih i ekonomskih proračuna pojedinih konstruktivnih elemenata.

U okviru djelatnosti *Katedre za tehničku mehaniku* radi se na analizi teoretskih problema u sferi mehanike i kompleksnih statičkih sistema. Usporedo s teoretskim analizama razrađuju se i problemi primjene teoretskih rezultata na području tehničke prakse.

Unutar djelatnosti *Katedre za arhitektonsko projektiranje* radi se na kompleksnom polju projektantske analize i sinteze, jer se razrađuju metode specifičnih procesa analiza, rezultati kojih čine osnovu za kreativnu projektantsku sintezu.

U okviru djelatnosti *Katedre za urbanizam* radi se na kompleksnom polju urbanističke analize i sinteze. Razrađuju se metode specifičnih procesa analiza, rezultati kojih daju osnovu za kreativnu projektantsku sintezu.

4. Kao najviše oblike visokoškolskog obrazovanja Fakultet organizira studije za specijalizaciju i naučno usavršavanje u obliku studija *trećeg stupnja*. U tom smislu Fakultet u zajednici sa Poljoprivrednim fakultetom u Zagrebu i Biotehničkim fakultetom u Ljubljani provodi od god. 1967. postdiplomski magisterski studij iz »Oblikovanja pejzaža«, a od zimskog semestra 1969. godine studij »Urbanizma i prostornog planiranja«.